

προφήτου Ἰαΐου, ἥ ὅτι, κατέχων ἤδη ἅπασαν τὴν σοφίαν τῶν βαρβάρων ἐθνῶν, ἐγένετο ὁπαδὸς τῶν μαθητῶν τοῦ Ὀρφέως ἐν Θράκῃ καὶ τῶν τοῦ Ἀτλαντος ἐν Μαυριτανίᾳ, ὅτι συνεσπούδασε μετὰ τῶν ἱερέων ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τῶν Δρυϊδῶν ἐν Γαλατίᾳ, μετὰ τῶν γυμνοσοφιστῶν τῆς Ἰνδίας, τῶν Μάγων τῆς Περσίας καὶ τῶν Χαλδαίων τῆς Βαβυλώνος. Ἀλλ' ἐνῶ ἐν τοσαύτῃ εὐρισκόμεθα ἀμικχανία ὡς πρὸς τὰ ἄτομα, εἰς πόσῃν ἄρ' αὖτε δὲν ὑποπίπτομεν ὡς πρὸς τὰ ἔθνη! Ἐὰν μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ πατρὸς τοῦ Θουκυδίδου κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ ἱστοριογράφου τούτου οἱ Ἕλληνες οὐδὲν σχεδὸν ἐγίνωσκον περὶ τῆς ἀρχαιότητος αὐτῶν, πῶς ἠθέλομεν εὐλόγως πιστεύσει ὅτι ἐγίνωσκόν τι περὶ τῆς ἀρχαιότητος τῶν ἄλλων ἐθνῶν; Καὶ ὁμως οὗτοι ὑπῆρξαν οἱ πρωταγωνισταὶ τοῦ παγκοσμίου πολιτισμοῦ καὶ οἱ διδάσκαλοι ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Ἀσσυρίων, Σκυθῶν, Περσῶν καὶ Αἰγυπτίων καὶ ἄλλων ἐθνῶν. Ἀλλ' οἱ Ῥωμαῖοι; — Ἐκτὸς ἐὰν ἐγκλίνωμεν πρὸς τὸ νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἰδιαίτερόν τι προνόμιον παρεχωρήθη αὐτοῖς ὑπὸ τῆς Προνοίας, πῶς ἠθέλομεν φαντασθῆ ὅτι ἠδύναντο οὗτοι νὰ γινώσκωσιν τι περὶ τῆς ἱστορίας αὐτῶν, ἐνησχολημένοι ὅλως ὄντες περὶ τὰ τῆς γεωργίας καὶ ἐν ταῖς μάχαῖς διατελοῦντες ἀπ' ἀρχῆς τῆς βασιλείας αὐτῶν;

Ἡ ἱστορία λοιπὸν τοῦ κόσμου μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ δευτέρου Καρχηδονιακοῦ πολέμου περιβάλλεται ὑπὸ ζοφεροῦ νέφους, ὅπερ οὐδενὸς ἡλίου γνώσεως ἰσχυραὶ ἀκτῖνες ἠθέλον δυνήθῃ ἵνα διαλύσῃ. *Res nullius, quae occupanti conceduntur.*

Ἑμ. Γιαρρακόπουλος.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΡΩΣΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

Ἡ Ρωσσία πρὸ εἴκοσι ἐτῶν δεικνύει, πῶς κράτος ἰσχυρὸν δύναται ν' ἀνορθωθῇ ἐκ τῆς πτώσεώς του. Ὡφεληθεῖσα ἐκ τοῦ σκληροῦ μαθήματος τοῦ πολέμου, δὲν ἀπώλεσε τὸν καιρὸν τῆς εἰς περιττὰς συζητήσεις, ἀλλ' ἐπήνεγκεν εἰς τὸ κράτος τῆς νέου θεσμοῦς καὶ ριζικὰς μεταρρυθμίσεις. Μετὰ τὸ 1854 ἡ Ρωσσία πραγματικῶς δὲν ἐνίκηθη, καθότι οἱ σύμμαχοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τὴν ἀφαιρέσωσιν εἰμὴ μίαν μόνον πόλιν τοποθετημένην εἰς τὴν ἐσχατιὰν τοῦ κράτους αὐτῆς. Τὰ σύνορα αὐτῆς δὲν εἶχον προσβληθῇ, ἐπειδὴ ὁ ἐχθρὸς δὲν διανοεῖτο νὰ διευθύνῃ τὰ στρατεύματά του εἰς τὸ κέντρον τῆς ἐπικρατείας. Οὐχ' ἦττον ὁμως τὸ κράτος ἦτο ἐξηντλημένον καὶ ἐσυνθηκολόγησεν ἕνεκεν ἐλλείψεως πόρων ἀναγκαίων εἰς ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου. Ἡ ρωσικὴ κυβέρνησις ἐννόησεν ἐντελέστατα τὰ κύρια αἷτια τῆς ἀσθενείας τῆς. Τὰ αἷτια ταῦτα ἦσαν τρία, πρῶτον ἐλλείψις δρόμων πρὸς ταχείαν συγκοινωνίαν, δεύτερον ἀνεπαρκὴς ἀνάπτυξις τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χώρας, τρίτον ἐλλείψις φωτῶν καὶ πρωτοβουλίας ἐκ μέρους τῶν κατοίκων. Ἐὰν κατὰ τὸ 1853 ἡ Ρωσσία εἶχε σιδηροδρόμους, οὐδέποτε οἱ σύμμαχοι ἠθέλον προσβάλλει τὴν Κριμαίαν, καὶ ἐὰν ἐξ ἄλλου τὰ φυσικὰ αὐτῆς πλούτη ἐξεμεταλλεύοντο ὑφ' ἐνὸς λαοῦ ἐλευθέρου καὶ πεφωτισμένου, ὡς οἱ λαοὶ τῆς Δύσεως, ἡ Ρωσσία θὰ ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ προκαλέσῃ ὅλας τὰς ἐφόδους τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας. Ἡ Ρωσσία, ὅπως ἐξαλείψῃ τὰ αἷτια τῆς ἀδυναμίας ταύτης, ἐργάζεται ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν μετ' ἀκουράστου ἐπιμονῆς καὶ εὐστόχου ἐπιτηδειότητος. Ἦρχισε νὰ χαράττῃ τὸ σύμπλεγμα τῶν σιδηροδρόμων αὐτῆς, τοὺς ὁποίους ἐκτείνει κατ' ἔτος καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις. Ἀκολουθῶς ἀπελευθέρωσε τοὺς δούλο-

παροίκους αὐτῆς, ὅπερ εἶναι μεταρρυθμισίς, ἥ-
τις θέλει μεταβάλλει τὴν οἰκονομικὴν κα-
τάστασιν τοῦ κράτους, ὁπόταν ἐξεγείρῃ εἰς
τὴν καρδίαν τῶν κατοίκων τὴν ἀνάγκην
τῆς προόδου, ἥτις συνοδεύει πάντοτε τὸ αἰ-
σθημα τῆς ἀνεξαρτησίας. Ἀρτίως εἰσῆξε
τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, ἥτις εἶναι ὑ-
ποχρεωτικὴ διὰ πάντας τοὺς πολίτας ἄ-
νευ ἐξαιρέσεως τῶν εὐγενῶν. Τέλος πρό-
τινος χρόνου ἡ κυβέρνησις ἀνέλαβε τὸ δυ-
σχερὲς ἔργον νὰ διαδώσῃ τὴν ἐκπαίδευσιν
εἰς ὅλας τὰς κοινωνικὰς τάξεις καὶ πρὸ πάν-
των εἰς τὰς ἐξοχάς. Τὸ βῆμα τοῦτο ἔχει
μεγάλαν σπουδαιότητα, καθότι ἐκεῖνο, τὸ
ὁποῖον ἀποκαθιστᾷ παραγωγικὴν τὴν ἐρ-
γασίαν, εἶναι ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἐπιστημονι-
κῶν γνώσεων ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ἐπιχει-
ρήσεων (*). Αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀ-
μερικῆς εἶναι ἀναντιρρήτως ἡ χώρα, ἐνθα
σχετικῶς παράγεται ὁ περισσότερος πλοῦ-
τος· διότι τὰ φῶτα καὶ αἱ ἀνακαλύψεις ἐ-
φαρμόζονται ἐπὶ τῶν προϊόντων τῆς ἐρ-
γασίας. Ἀνοίξατε εἰς Ρωσσίαν τόσα σχο-
λεῖα, ὅσα ἐν Ἀμερικῇ, καὶ τὸ ἀπέραντον τοῦ-
το κράτος θέλει ὑπερβῇ πᾶσαν ἄλλην χῶ-
ραν. Ἀλλὰ τὰ πάντα δεόν νὰ δημιουργη-
θῶσιν εἰς τὴν χώραν ταύτην μέχρι καὶ αὐ-
τῶν τῶν στοιχείων, ἅτινα ὑπόσχονται πρό-
οδόν τινα. Ὅπως ἐννοήσωμεν τοῦτο, ἃς
ρίψωμεν ἐν βλέμμα ἐπὶ τοῦ παρελθόντος.

Αἱ πρῶται προσπάθειαι τῆς κυβερνήσε-
ως πρὸς διάδοσιν τῆς παιδείας χρονολο-
γοῦνται ἐκ τῆς ἐποχῆς Πέτρου τοῦ Μεγάλου.
Ἐν Ὀλλανδίᾳ, ἐνθα τότε τὰ καλὰ σχο-
λεῖα ἦσαν πολυάριθμα, ὁ ἐστεμμένος με-
ταρρυθμιστῆς εἶχε παρατηρήσει τοὺς θαυ-
μασίους καρπούς. Τὸ 1714 ἐσύστησε σχο-
λεῖα ἀριθμητικῆς ὑποχρεωτικὰ διὰ τὰ ἄ-
τομα ὑψηλῆς περιωπῆς· τὸ 1715 καὶ 1719
ἀκριθέστεροι κανονισμοὶ ἐξεδόθησαν· ἡ φοί-
τησις τῶν σχολείων τούτων ἦτο ὑποχρε-
ωτικὴ δι' ὅλους ἐκτὸς τῶν εὐγενῶν. Τὰ

ἐξαίρετα ταῦτα μέσα ἀντὶ νὰ γείνωσι πα-
ραδεκτὰ ὑπὸ τῶν περισσοτέρων διήγειρχν
τὴν μεγαλειτέρην ἀντιπολίτευσιν. Τὰ συμ-
βούλια πολλῶν πόλεων ἐπεμφαν ἀναφοράς,
ὅπως ζητήσωσι τὴν κατάργησιν τῶν σχο-
λείων τούτων ὡς ἐπικινδύνων καὶ ἐλευθρίων.

ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἰδεῶν τοῦ 18 αἰῶ-
νος ἡ Αἰκατερίνα Β'. διέταξε τὸ 1773 νὰ
ἐγείρωσι σχολεῖα εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὰ
χωρία. Ἡθέλησεν ὥστε ἡ διδασκαλικὴ μι-
σθοδοσία νὰ εἶναι μικρά, ὅπως εὐκολύνῃ τὰ
τέκνα τῶν χωρικῶν· δυστυχῶς τὸ οὐκ ἄξι-
ον ἔμεινε νεκρὸν γράμμα· τὸ πᾶν ἔλειπε,
διδάσκαλοι, σχολεῖα, βιβλία, χρήματα. Ἐκ
τῆς ἐποχῆς ταύτης αἱ προσπάθειαι ἐδιπλα-
σιάσθησαν, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ μικροῦ ἀ-
ποτελέσματος. Τὸ 1782 ἐπιτροπὴ προ-
εδρευομένη ὑπὸ τοῦ Ζαχατόσκη ἐπρότεινε
τὴν ἀνέγερσιν δύο εἰδῶν σχολείων, τετρα-
ετῇ μὲν διὰ τοὺς πλουσίους, διετῇ δὲ
διὰ τὸν λαόν. Τὸ 1803 τὰ ἀνώτερα σχο-
λεῖα μεταβάλλονται εἰς γυμνάσια ὀργα-
νισθέντα κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν τῆς
Γερμανίας. Εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα τῆς
Αἰκατερίνης παρεδέχθησαν ὡς βάσιν τῆς
ἐκπαιδεύσεως τὸ βιβλίον τῶν καθηκόντων
τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου· ἀκολου-
θῶς ἀντικατέστησαν αὐτὸ ὑφ' ἐνὸς ἄλλου
βιβλίου ἀναγνώσεως, ἐμπεριέχοντος γνώσεις
γεωργίας, ὑγιεινῆς καὶ πρακτικῆς φυσικῆς.
Ἡ κερδοσκοπικὴ ἐποχὴ διεδέχθη τὴν φι-
λοσοφικὴν ἐποχὴν. Ἐπὶ τέλους ὁ κληρὸς
φιλοτιμούμενος ἐσύστησεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν
τῆς Νοβογορόδης 406 σχολεῖα, ἐνθα ἱερεῖς
ἐδίδασκον τὴν κατήχησιν, τὴν ἱεράν ἱστο-
ρίαν καὶ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα.

Μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς δουλείας ὁ
αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Β'. ἀνεγνώρισεν ὅ-
τι τὸ ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τῆς μεγά-
λης ταύτης μεταρρυθμίσεως ἦτο σπουδαία
διοργάνωσις τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως.
Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπιτροπὴ ἐсу-
στήθη τὸ 1861 ἵνα συντάξῃ νομοσχέδι-
ον, καὶ κατὰ τὸ 1862 ὁ Κ. Τανιερ ἀπηύ-
θυνεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα γενικὸν σχέδι-
ον διὰ τῆς διοργάνωσιν τῶν δημοτικῶν

(*) Εἴθε τὴν ἀλήθειαν ταύτην νὰ ἐννοήσωσιν
οἱ διέποντες ἐν Ἑλλάδι τὴν δημ. ἐκπαίδευσιν.

σχολείων. Τὸ σχέδιον τοῦτο διελάμβανεν ὀρθὰς τινὰς διατάξεις καὶ συνέτεινεν εἰς τὴν δημοσίευσιν τοῦ γενικοῦ κατορισμοῦ τοῦ 1864, ὅστις εἶναι κατὰ τὸ παρὸν ἐν χρήσει. Οὐτε ἐν Γαλλίᾳ οὔτε ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ κράτος δὲν διετύπωσε τοσοῦτον σαφὲς τὸ εἰς λύσιν προκείμενον πρόβλημα. Αἱ δυσκολίαι, αἷς ἀπαντᾷ τέλειος διοργανισμὸς τῆς δημοτικῆς διδασκαλίας ἐν Ρωσσίᾳ εἶναι ὑπερβολικαί· προέρχονται δὲ κυρίως ἐκ τῆς ἀκρας διασπορᾶς καὶ τῆς σχετικῆς δυστυχίας τῶν κατοίκων τῆς ἐξοχῆς. Ἐν τῇ ἐκθέσει τὰ ἐξοδα δι' ἐν σχολεῖον προσδιορίζονται κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

	πόλεις	ἐξοχαί
Μισθοδοσία τοῦ διδασκάλου	250 ρούβλια	450 ρούβλια
Ἀποζημίωσις εἰς τὸν διδάσκαλον τῶν ἱερῶν	80	50
Βιβλία καὶ ἀντικείμενα σχολείου	70	50
τὸ ὅλον	400 ρούβλια	250

Οὕτω ἡ διατήρησις ἐνὸς σχολείου ἐν τῇ ἐξοχῇ στοιχίζει 900 φράγκα· εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο δέον νὰ προσθέσωμεν τὴν τιμὴν τῆς θερμάνσεως καὶ τὴν ἀποζημίωσιν τῆς οἰκῆσεως, ὅπερ ἀποτελεῖ ὡς ἔγγιστα τὸ ὀλικὸν ποσὸν 1000 φρ. Ὑπολογίζουν ὅτι, ὅπως καλύψωσι τὴν χρονικὴν ταύτην δαπάνην, ἐχρειάζοντο 800 ἄτομα ἢ 200 οἰκογένειαι συνεισφέρουσα ἑκάστη ὡς μέσον ὅρον 5 φρ. ἢ 1 ρούβ. 25]000 δι' ἑκάστον ἄτομον. Σχετικῶς ὡς πρὸς ἄλλας χώρας πλουσιωτέρας τῆς Ρωσσίας τὸ ποσὸν τοῦτο εἶναι ὑπερβολικόν. Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, εἰς τὰς διαμαρτυρουμένας πόλεις τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Δανίας, ἡ σχολικὴ δαπάνη συμποσοῦται, εἶναι ἀληθές, εἰς 5 φρ. δι' ἑκάστον πολίτην· πλὴν εἰς Γαλλίαν ἀνέρχεται μόνον εἰς 1 φρ. 56]100, εἰς Νορβηγίαν εἰς 1 φρ. καὶ 50]100 εἰς Σουηδίαν εἰς 4. φρ. 23]100, εἰς Ἰσπανίαν καὶ ἐν Ἑλλάδι εἰς 4. φρ. εἰς Ἰταλίαν εἰς 55]100 καὶ εἰς Πορτογαλίαν εἰς 32]100.

Ἐν Ρωσσίᾳ 800 ἄτομα ζῶσι κατὰ μέσον ὅρον διασκορπισμένα ἐντὸς ὁκτώ μικρῶν

χωρίων, ἐπὶ μιᾶς ἐκτάσεως 20 τετραγωνικῶν βερστίων. Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι τοσοῦτον ἀδύνατος, ὥστε δὲν ἀριθμεῖ τις εἰμὴ 13.6 κατοίκους διὰ κάθε τετραγωνικὸν χιλιόμετρον, ἀντὶ 69 ὡς ἐν Γαλλίᾳ. Ὑπὸ τοῦς ὅρους τούτους μόνον εἰς τὰ κεντρικώτερα χωρία τὰ τέκνα δύνανται νὰ συχνάζωσιν εἰς τὸ σχολεῖον, πρὶ πάντων ἐν καιρῷ χειμῶνος ἢ ὅταν ἡ χιὼν διαλύεται. Ἐπομένως οἱ ἄλλοι κάτοικοι ἤθελον πληρῶναι χωρὶς οὐδεμίαν ὠφέλειαν ἀνάλογον πρὸς τὰς θυσίας των, ὅπερ ἤθελε προκαλέσει νόμιμον δυσκρέσκειαν. Δὲν ἠδυνήθησαν λοιπὸν νὰ σκεφθῶσιν ἐν Ρωσσίᾳ, συμπεραίνει ὁ πρίγκηψ Γαγαρίν, οὔτε ὑπὲρ τῆς υποχρεωτικῆς διδασκαλίας, ὥσπερ ἐν Γερμανίᾳ, οὔτε ὑπὲρ τῶν υποχρεωτικῶν σχολείων δι' ἑκάστην κοινότητα, ὥσπερ ἐν Γαλλίᾳ.

Ἀναμφιβόλως, εἶναι ἀδύνατον νὰ σκεφθῇ τις ὅπως εἰσάξῃ ἀμέσως ἐν Ρωσσίᾳ τὴν σχολικὴν παιδαγωγίαν τῶν δυτικῶν χωρίων. Ἡ οἰκονομικὴ καὶ γεωγραφικὴ κατάστασις εἶναι ὅλως διάφορος· πλὴν ὑπάρχει χώρα, ἐνθα ἀπαντᾷ τις τὰς αὐτὰς δυσκολίας, καὶ ἐν τούτοις ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι τόσον γενικευμένη, ὅσον ἐν Ἑλβετίᾳ, Γερμανίᾳ, καὶ Δανίᾳ. Ἡ χώρα αὕτη εἶναι ἡ Νορβηγία. Εἰς Νορβηγίαν ὁ πληθυσμὸς εἶναι μᾶλλον διεσκορπισμένος ἢ εἰς Ρωσσίαν, καθότι δὲν ἀριθμεῖ τις εἰμὴ 4,7 κατοίκους εἰς ἐν τετραγωνικὸν χιλιόμετρον. Τὸ ἔδαφος διακόπτεται παντοῦ ὑπὸ βαθέων κοιλάδων καὶ ὑψ' ὕψηλῶν ὄροπεδίων ἀκατοικήτων· τὸ κλίμα εἶναι τραχὺ, ἡ χιὼν ἀφθονος, τὰ δὲ χωρία τοσοῦτον μικρά, ὥστε πολλάκις δὲν ἀποτελοῦν εἰμὴ δύο ἢ τρεῖς ἐπαύλεις ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐρήμου. Μόλα ταῦτα ὅλοι οἱ Νορβηγοὶ καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν Λαπώνων γινώσκουσι τοῦλάχιστον ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν, οἱ δὲ χωρικοὶ κατέχουν γενικῶς στερεὰν ἐκπαίδευσιν καὶ εἶναι αρκετὰ ἀνεπτυγμένοι. Ἀλλὰ πῶς ἔφθασαν εἰς τὸ εὐχάριστον τοῦτο ἀποτέλεσμα; Διὰ μέσον τῶν κινητῶν σχολείων, *flyttante skola*. Εἰς δημοδιδάσκαλος διατρέχει ἐν τμήμα

τῆς ἐπαρχίας διαμένων ἀλλεπαλλήλως εἰς κάθε χωρίον. Εἶναι δεκτὸς πότε εἰς τὴν μίαν, πότε εἰς τὴν ἄλλην ἐπαυλιν καὶ διδάσκει τὰ τέκνα ὄλων τῶν πέριξ χωρίων. Τοιούτοτρόπως ὁ διδάσκαλος δύναται ἀτομικῶς νὰ προγυμνάσῃ αὐτὰ, καὶ εἰς ὀλίγον διάστημα καιροῦ κάμνουν μεγάλας προόδους· μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του ἡ μήτηρ ἐπαναλαμβάνει πᾶν ὃ τι ἔμαθον, ἐτοιμάζουσα αὐτὰ μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ διδασκάλου. Ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις διεδόθη εἰς Νορβηγίαν καὶ εἰς τὴν ἀρκτῶν Σουηδίαν σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ὑπὸ τῶν κινητῶν διδασκάλων. Τὸ 1840 ὑπῆρχον εἰς Νορβηγίαν 7133 κινητὰ σχολεῖα καὶ μόνον 222 ἀκίνητα.

Ἡ Ρωσσία ὤφειλε ν' ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμα τῆς Νορβηγίας, ἀρχίζουσα ἐκ τῶν κινητῶν σχολείων. Ὁ πλανοδιοπώλης διαδραματίζει πρόσωπον σπουδαῖον ἐν τῇ ἀγροτικῇ ζωῇ τῶν Ρώσων· φέρει τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα, καθὼς καὶ τὰς εἰδήσεις τῶν ξένων ἔθνων. Ἀντιπροσωπεύει συνάμα τὸ ἐμπόριον καὶ τὸν τύπον. Ὁ κινητὸς διδάσκαλος θὰ ἦτον ὁ πλανοδιοπώλης τοῦ ἐξευγενισμοῦ. Ἡ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου ἐξασκουμένη ἐπιρροή ἐπὶ τῶν συγγενῶν καὶ ἐπὶ τῶν χωρίων θὰ ἦτο εὐτυχὴς καὶ γόνιμος. Τὸ ἔθνος ὤφειλε ἐπίσης ν' ἀποταθῇ καὶ εἰς τὸν κλῆρον, ὅστις, ἐθνικὸς ὢν, δὲν θὰ ἦτο ἐνταῦθα, καθὼς εἰς τὰς καθολικὰς χώρας, τὸ ὄργανον τῆς ὑπεραλπείου πολιτικῆς. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἐπίσης ἐὰν ἐφήρμοζον καὶ εἰς τὴν Ρωσσίαν τὴν τοσοῦτον ἐφευρετικὴν ἰδέαν, ἀρτίως τεθεῖσαν εἰς πρᾶξιν ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ ἥτις συνίσταται εἰς τὸ νὰ φυλάττουν ἀναλογίαν μεταξὺ τῆς χρηματικῆς ἐπιχορηγήσεως καὶ τοῦ ἀποκτηθέντος ἀποτελέσματος. Εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς εὐθύνης καὶ τῆς ἐργασίας, ὁ μέγας οὗτος μοχλὸς τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, εἰσαχθεῖσα ἐν τῇ διοικήσει τοῦ σχολείου. Κατὰ τὸ ἄρθρον 19 τοῦ « νέου κώδικος » τοῦ 1874 ὁ διευθυντὴς ἐνὸς σχολείου ἀνοιχθέντος τοῦλάχιστον τετρακοσίας φορὰς ἐντὸς τοῦ ἔτους, εἴτε τὴν πρώτην εἴτε

μετὰ μεσημβρίαν, δύναται ν' ἀπαιτήσῃ 6 σελήνια δι' ἕκαστον τέκνον συχνάζον τακτικῶς εἰς τὰς τάξεις τοῦ σχολείου, περιπλέον δὲ

4 σελήνια, ἐὰν τὸ τέκνον ἀναγινώσκῃ καλῶς ἐνώπιον τῶν δημοσίων ἐπιθεωρητῶν εἰς τὰς δημοσίους ἐξετάσεις.

4 σελήνια, ἐὰν γράφῃ καλῶς.

4 σελήνια, ἐὰν ἀριθμῇ καλῶς.

τὸ ὅλον 16 σελήνια

Ἄς εἰσάξωσι τὴν ἀρχὴν ταύτην καὶ ἐν Ρωσσίᾳ, ἃς παραχωρήσωσιν 1 ἢ 2 ρούβλια εἰς τὸν διδάσκαλον ἢ εἰς τὸν ἱερέα δι' ἕκαστον τέκνον γινώσκον καλῶς ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν, καὶ τότε τὰ ἀποτελέσματα θὰ εἶναι ἀξιοθαύμαστα· ἐὰν ὅμως τὸ ἔθνος ἀπαιτεῖ σπουδαιότεραν πρόοδον, ἀνάγκη τότε γενναιοτέρας χρηματικῆς ἐπικουρίας ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεως. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος φαίνεται ἀρκετὰ πεπεισμένος περὶ τῆς ὠθήσεως, ἣν ἡ κυβέρνησις χρεώσται νὰ δώσῃ εἰς τὴν παιδείαν. Εἰς πρόσφατόν τινα προσφώνησιν ἀποτεινομένην εἰς τὸν ὑπουργὸν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως κόμητα Δημήτριον Τολστόην ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ σύντομον σκιαγραφίαν περὶ τῆς ἀναπτύξεως, ἣν ἔλαβεν ἐσχάτως ἡ ἐκπαίδευσις, ἐπιμένει ὅπως ἐξασφαλισθῶσι δι' ἀγρύπνου ἐπιτηρήσεως αἱ ἀρχαὶ τῆς πίστεως, τῆς ἠθικῆς καὶ τῶν πολιτικῶν καθήκοντων εἰς τὰ ἀναρίθμητα σχολεῖα ὁργανισθέντα ν' ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς. « Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον, λέγει ὁ αὐτοκράτωρ, μέλλει νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μέσον ὑγιоῦς ἀνατροφῆς τῶν νέων γεννεῶν, δὲν πρέπει νὰ εἶναι ὄργανον ἐξαχρειώσεως διὰ τὸν λαόν, παρὰ τῷ ὅποιῳ συμπτώματα τινὰ ἀνεφάνησαν. Ἡ διατήρησις τῆς δημοτικῆς ἀνατροφῆς ἐν τῷ πνεύματι τῆς ὀρησκείας καὶ τῆς ἠθικῆς εἶναι καθήκον, ὅπερ ἀνήκει οὐχὶ μόνον εἰς τὸν κλῆρον, ἀλλ' εἰσέτι εἰς ὅλους τοὺς πεφωτισμένους ἄνδρας, καὶ πρὸ πάντων εἰς τοὺς εὐγενεῖς ρώσσους, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνατίθεται ἡ ἐπαγρύπνησις τῶν δη-

μοσίων σχολείων, προφυλάττοντας αὐτὰ ἐκ τῶν ἐπικινδύνων καὶ καταστρεπτικῶν ἐπιρροῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἰδικὰ δικαιώματα θέλουσι ἀποδοθῆ εἰς τοὺς ἀξιωματικούς τῶν εὐγενῶν, ὡς ἐφόρων τῶν προκαταρκτικῶν σχολείων τῆς ἐπαρχίας αὐτῶν, ὁ δὲ ὑπουργὸς τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως συμφώνως μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν προσκαλεῖται νὰ συνενοηθῇ μετ' αὐτῶν ὅπως ὠφεληθῇ ἐκ τοῦ δραστηρίου μέρους, ὅπερ μέλλει νὰ λάβωσιν εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον ἀγῶνα ».

Ἄλλ' οὐδέποτε οἱ εὐγενεῖς καὶ ὁ κληρὸς θὰ κατορθώσωσι τὸ παραμικρὸν ἄνευ τῆς ἰσχυρᾶς συνδρομῆς ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεως. Τὸ 1870 ὁ κόμης Τολστόη ἐζήτησεν αὐξήσιν 200000 ρουβλίων ἐπὶ τῆς προσδιορισμένης πιστώσεως διὰ τὰ προκαταρκτικά σχολεῖα, ἀλλὰ δὲν ἔλαβεν εἰμὴ μόνον 100,000. Ἐν τούτοις πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἐσχάτως αἱ ἐπιχορηγήσεις μεγάλως ἡδυνήθησαν. Τὰ δαπανηθέντα ποσὰ διὰ τὰ προκαταρκτικά σχολεῖα ὑψώθησαν τὸ 1871 εἰς 2742008 ρούβλια, ἐκ τῶν ὁποίων 1271825 προήρχοντο ἐκ τῶν ἀστυκῶν καὶ ἀγροτικῶν κοινοτήτων, 766642 ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ 703541 ἐκ τοῦ κράτους. — Ἡ ἐπιχορήγησις τοῦ κράτους, ἥτις κατ' ἀρχὰς συνίστατο εἰς 100000 ρούβλια μετ' ἐλίγα ἔτη ἐξαπλασιασθῇ. Περιπλέον διὰ τὰ διδασκαλεῖα, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἐδαπανήθησαν 334351 ρούβλια, τὸ κράτος ἐχορήγησε 216329, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἐχορηγήθη ὑπὸ τῶν ἐπαρχιῶν, ὑπὸ τῶν τόκων τῶν κληροδοτημάτων καὶ ὑπὸ τῆς πληρωμῆς τῶν μαθητῶν· πρέπει ὁμῶς νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, τὰ ποσὰ ταῦτα φαίνονται ἀσήμαντα, ὅσαςκις σκεφθῶμεν ἑκαῖνα, τὰ ὁποῖα δαπανῶνται εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς ἢ εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἐσγάτως ἡ πόλις τοῦ Βερολίνου ἐψήφισε 250000 τάλληρα διὰ τὴν οἰκοδομὴν ἀνωτέρων σχολείων. Αἱ ἀνάγκαι τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Ρωσσίᾳ εἶναι ἀληθῶς ὑπέρμετροι. Ἐλλείπουσι σχεδὸν παντοῦ τὰ ἀρμόδια ἐνδiciaτῆματα. Ἐν-

ᾧ αἱ ἐπίσημοι ἐκθέσεις παριστάνουσι τὰ πράγματα ὑπ' ἀνθρωπὴν κατάστασιν, αἱ ἐκθέσεις τοῦ πρίγκηπος Γαγαρίν καὶ τοῦ κόμητος Τολστόη ἐκθέτουσι τὴν ἀλήθειαν ὑπὸ τὰ μελανότερα χρώματα.

Ἡ εἰς ρωσσικὴν διάλεκτον δημοσιευθεῖσα ἐκθεσις τοῦ 1871 ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἀποδεικνύει ὅτι ὁ κανονισμὸς τοῦ 1864 δὲν ἐτέθη εἰς ἐκτέλεσιν. Ἐκ τῶν συνισταμένων ἐπαρχιακῶν συμβουλίων, 1434 μόνον ἐπεμψαν ἀτελεῖς ἐκθέσεις. Εἰς 14 ἐπαρχίας, τὰς μᾶλλον πολιτισμένας τῆς σλαβικῆς Ρωσσίας, Πετρούπολιν, Μόσχαν, Πουλτάβαν, Τβέρ, Κοστρόμα, Χερσῶνα, Ἰαροσλάβ, Αἰκατερινόφ, Σαρκῶφ, Ταμπὼρ, Ὀρέλ, Κασάνην, Συμπέρσκα, Πένσαν, μετὰ 20425294 κατοίκων, ὑπῆρχον ὡς ἑγγιστα τὸν Ἰανουάριον 1870, 4274 σχολεῖα μετὰ 4982 διδασκάλων, ἐκ τῶν ὁποίων 3516 ἱερεῖς, καὶ 143385 μαθητῶν, ἡγουν 1 μαθητῆς ἐπὶ 142 κατοίκων. Ἐν Δανία, Σουηδία, Νορβηγία, Σαξωνία εἰς τὰς διαμαρτυρουμένας ἐπαρχίας τῆς Ἑλβετίας, εὐρίσκει τις 1 μαθητὴν ἐπὶ 6 κατοίκων. Εἰς τὰς ἐξοχὰς, λέγει ἡ ἐπίσημος ἐκθεσις, οἱ διδάσκαλοι εἶναι σπάνιοι καὶ κακῶς πληρωμένοι. Τὰ εὐάριθμα ὑπάρχοντα σχολεῖα εὐρίσκονται εἰς ἀκατάλληλα μέρη, εἰς τὰς παρόδους ἢ πλησίον τῶν δημοτικῶν φυλακῶν. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Τούλης, λέγει ἡ εἰς γαλλικὴν γλῶσσαν ἐκθεσις τοῦ 1872, ἐπὶ 599 σχολείων, ἅτινα εὐρίσκονται, 12 μόνον ἔχουσιν εἰδικὸν κτίριον, 70 εὐρίσκονται ἐντὸς τῶν βασιλείων, 59 εἰς τὰ σκευοφυλακεῖα τῶν ἐκκλησιῶν, τὰ δὲ ἄλλα εἰς χειρότερα μέρη. « Ἡ ἐλαττωματικὴ ἐγκατάστασις τῶν περισσοτέρων σχολείων, λέγει ἡ ἐκθεσις, βλάπτει εἰς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως. Σχολεῖα κακῶς ἐγκατεστημένα, στερούμενα καλῶν διδασκάλων καὶ τοῦ ἀπαραιτήτως ἀναγκαίου ὕλικου, προξενούσι τὴν δυσπιστίαν ὡς πρὸς τὴν διδασκαλίαν, ἡ δὲ δυσπιστία αὕτη συνεπιφέρει πολλάκις τὴν παῦσιν τῶν σχολείων. Οὕτω τὸ 1871 δὲν ὑπῆρχεν οὐ-

δὲ ἐν σχολείον εἰς τὸ διαμέρισμα τῆς Τσαριζίνης, καθότι τὰ παλαιὰ σχολεῖα εἶχον κλεισθῇ ὅλα ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἐξουσίας, τὰ δὲ κτίρια ἐπωλήθησαν, ὅπως κατεδαφισθῶσι ».

Εἶναι ἀρκετὰ δύσκολον νὰ εἰπώμεν ἀκριβῶς, ποῖος ὁ ἀριθμὸς τῶν προκαταρκτικῶν σχολείων· φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐντελής στατιστικὴ, καθότι ἡ ρωσικὴ ἐκθεσις τοῦ πρίγγηπος Γαγαρίν τοῦ ἔτους 1863 σημειώνει διὰ 86 ἐπαρχίας 30479 σχολεῖα μετὰ 632471 μαθητῶν, ἐν ᾧ ἡ γαλλικὴ ἐκθεσις τοῦ 1872 τοῦ κόμητος Τολστόη μόνον 24000 μετὰ 875000 μαθητῶν δι' ὅλην τὴν εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι, ἀρκετὰ σημαντικοὶ κατ' ἐπιφάνειαν, εἶναι ἀσήμαντοι σχετικῶς ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν, ὅστις ὑπερβαίνει τὰ 65 ἑκατομμύρια διὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν. Ἐπομένως εὐρίσκομεν εἰς Ρωσίαν 1 μαθητὴν ἐπὶ 75 κατοίκων ἐν ᾧ ὑπολογίζει τις 1 ἐπὶ 4 κατοίκων, εἰς τὰ κράτη τῆς Νέας-Ἀγγλίας καὶ εἰς Καναδᾶ, καὶ 1 ἐπὶ 6 εἰς Δανίαν καὶ Σαξωνίαν. Τὰ κράτη τὰ μᾶλλον ὀπισθοδρομικὰ προσφέρουσιν ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην ἀναλογίαν εὐνοϊωτέραν τῆς Ρωσίας· οὕτω ἡ Ἰταλία 1 ἐπὶ 19 κατοίκων, ἡ Ἑλλάς 1 ἐπὶ 20, ἡ Πορτογαλλία 1 ἐπὶ 40, καὶ ἡ Σερβία 1 ἐπὶ 48.

Ἡ κυβέρνησις ἐνόησεν ὅτι, ὅπως ἀναπτύξῃ τὴν προκαταρκτικὴν ἐκπαίδευσιν, πρέπει πρῶτον νὰ μορφώσῃ καλοὺς καὶ ἱκανοὺς παιδαγωγούς· ἔνεκεν τούτου προσπαθεῖ νὰ πολλαπλασιάσῃ τὰ διδασκαλεῖα ἢ « φυτώρια. » Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1874 δὲν ὑπῆρχον εἰμὴ 15 διδασκαλεῖα. Τὸν Ἰαννουάριον τοῦ 1873 ὑπῆρχον 41 καταστήματα προσδιορισμένα νὰ μορφώσωσι καλοὺς παιδαγωγούς. Περιπλέον αἱ ἐπαρχίαι διωργάνισαν δι' ἐξόδων τῶν παιδαγωγικῶν μαθημάτων εἰς δεκάοκτώ διάφορα μέρη. Ὅλα ταῦτα εἶναι βεβαίως ἀνεπαρκῆ· οὐχ' ἥττον ὅμως εἶναι εὐχάριστον νὰ βλέπῃ τις ὅτι αἱ ἐπαρχίαι καὶ διοικήσεις, καθὼς καὶ τὸ κράτος, ἀμιλλῶνται περὶ σκοποῦ ἱεροῦ καὶ οὐσιωδούς του. Οὕτω λ. χ. ἡ κυβέρνησις περὶ τῶν

14840 ρούβλια κατ' ἔτος εἰς τὸ διδασκαλεῖον τοῦ Κιέρ καὶ προσδιορίζει 63000 ρούβλια διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ κτιρίου. Τὰ ἐξόδα διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ διδασκαλείου τῆς Καζάνης ἀνέβησαν κατὰ τὸ 1874 εἰς 64433 ρούβλια, τὸ δὲ ἐπόμενον ἔτος ἡ κυβέρνησις ἐπρόσθεσεν ἄλλα 25000 ρούβλια.

Ἐν Ρωσίᾳ εἰσῆχθησαν αἱ συνδιαλέξεις τῶν παιδαγωγῶν, αἵτινες ὑπῆρξαν τοσοῦτον γόνιμοι εἰς τὰ ἑνωμένα Κράτη τῆς Ἀμερικῆς. Αἱ συναθροίσεις αὗται γίνονται ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἐξησκημένων παιδαγωγῶν, ὀνομαζομένων ὑπὸ τῆς σχολικῆς ἐξουσίας καὶ ὑπὸ τὴν ἐπαγρύπνησιν τῶν ἐφόρων τῆς προκαταρκτικῆς διδασκαλίας. Τὰ ἐξόδα πληρόνονται ὑπὸ τῶν ἐπαρχιακῶν διοικήσεων. Αἱ συνδιαλέξεις αὗται λέγει ὁ ὑπουργὸς τῆς δημοσίας ἐκπαίδευσεως, ἐξασκοῦν τὴν σωτηριωδέστεραν ἐπιρροήν. Κάμνουσι γνωστὰ τὰ καταλληλότερα ἐγχειρίδια, τὰς καλλιτέρας μεθόδους τῆς διδασκαλίας καὶ τὰ μέσα τῆς ἐφαρμογῆς. Δημιουργοῦσι κέντρα παιδαγωγικῶν πληροφοριῶν καὶ τελειοποιοῦσιν οὕτω τὰς εἰς τὸ διδασκαλεῖον ἀποκτηθείσας γνώσεις. Ὄφειλεν ἡ κυβέρνησις νὰ εἰσάξῃ τὰς συνδιαλέξεις ταύτας εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας, ὑποχρεόνουσα τοὺς διδασκάλους νὰ λαμβάνωσι μέρος καὶ ἀποζημιόνουσα αὐτοὺς διὰ τὰ ἐξόδα τοῦ μετατοπισμοῦ καὶ τῆς διαμονῆς τῶν εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν. Ἐν Ἀμερικῇ ἡ καθίδρυσις αὕτη εἶναι τοσοῦτο δημοτικὴ, ὥστε αἱ οἰκογένειαι θεωροῦσιν ὡς ὑπερτάτην εὐχαρίστησιν, ὅσκις προσφέρουσιν τὴν φιλοξενίαν εἰς τοὺς διδασκάλους, οἵτινες παρεύονται εἰς τὰς συναθροίσεις.

Ἡ ἀμάθεια εἶναι ὑπερβολικὴ εἰς τὰς ἐσχάτας τῆς Ρωσίας. Κατὰ τὸν πρόξενον τῆς Ἀγγλίας εἰς Πετρούπολιν Κ. Μισέλ τὸν σπουδάσαντα κατὰ βάθος τὴν κατάστασιν τῶν ἀγροτικῶν τάξεων ἐν Ρωσίᾳ ὁ ἀριθμὸς τῶν γνωρίζόντων ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν δὲν ὑπερβαίνει τοὺς 8 ἢ 9 ἐπὶ 100, καὶ ἐντούτοις ὁ ρῶστος χωρικὸς ἔχει πνεῦμα ἐπιδεκτικὸν καὶ μανθάνει εὐκόλως πᾶν ὅτι τῷ διδάξωσι. Ὅχι μόνον καλλιέργει

τὰ διάφορα ἀναγκαῖα προϊόντα πρὸς κατανάλωσίν του, ἀλλὰ περιπλέον κτίζει τὴν οἰκίαν του, τὰ ἄλώνιά του, κατασκευάζει τὰ ἐπιπλά του, τὰ ἐνδύματά του, τὰ ἐργαλείά του, τὴν σκευὴν τῶν ἵππων του τέλος πᾶν ὅτι δύναται νὰ κάμῃ διὰ τοῦ ὕλικου, ὅπερ ἔχει ἀνὰ χεῖρας. Ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ ἐξίς νὰ σκέπτηται εἰς πᾶν τὸ συντελοῦν ν' ἀναπτύξῃ εἰς αὐτὸν τὸ αἶσθημα τῆς ἐργασίας καὶ τῆς μιμήσεως, καὶ νὰ τὸν κάμῃ ἐργάτην ἀξιοθαύμαστον ὀξυδερκείας καὶ νοημοσύνης. Ἦθελεν ὠφεληθῇ λοιπὸν ἐκ τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἣν ἡ κυβέρνησις ἤθελε θέσει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του. Παιδευμένος, καλῶς τρεφόμενος ὁ ρώσος ἤθελε γείνη εἰς τῶν καλλιτέρων ἐργατῶν τῆς Εὐρώπης. Πάντες γινώσκουσιν ὅτι τὸ μεγαλύτερον αὐτοῦ ἐλάττωμα εἶναι ἡ μέθη· κάμνει κατάχρησιν τῆς ρακῆς, *kaodu* πρὸ πάντων, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ τιμὴ αὐτῆς ἐξέπεσεν. Ὅπως πολεμήσωσι τὸ ἐλάττωμα τοῦτο, ὅπερ εἶναι πραγματικὴ μάστιξ τῶν κοινωνιῶν, τὸ καλλίτερον μέσον εἶναι νὰ ἐξευγενίσωσι τὴν διάνοιαν τῶν ἀγροτικῶν τάξεων, τοῦθ' ὅπερ ἤθελεν ἐμπνεύσει εἰς αὐτάς τὸ αἶσθημα τῆς φιλοκαλίας καὶ τῆς ἐγκρατείας.

Οἱ τῆς χειραφετήσεως νόμοι τοῦ 1861 παρεχώρησαν εἰς τὴν κοινότητα αὐτονομίαν τοσοῦτον ἐλευθέραν, ὅσῃν ἀπολαμβάνουσιν αἱ κοινότητες *townships* τῆς Ἀμερικῆς. Οἱ κάτοικοι ὀνομάζουσιν ἐλευθέρως τὸ δημοτικὸν αὐτῶν συμβούλιον καὶ τὸν δήμαρχον *staroste*· αἱ ἐξουσίαι αὗται οὐ μόνον διευθύνουσι τὰ τοπικὰ αὐτῶν συμφέροντα, ἀλλ' ἐξασκοῦσι καὶ τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν εἰς τὰ πρωτοδικεῖα. Ἰσχυρίζονται τινες ὅτι οἱ χωρικοὶ ρῶσοι δὲν εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τῶν δημοκρατικῶν τούτων θεσμῶν καὶ ἀναφέρουσι πλῆθος καταχρήσεων, αἵτινες προκύπτουσιν ἐκ τοῦ συστήματος τούτου. Ἐν τούτοις τὸ πολίτευμα τοῦτο ἰσχύει καὶ ἐν Ἑλβετίᾳ, ἐνθα ἐπιφέρει τὰ μᾶλλον ἀξιοθαύμαστα ἀποτελέσματα. Ἐξασφαλίζει τελείαν καὶ καλῶς διωργανισμένην ἐλευθερίαν, συνηθίζει τὸν

λαὸν εἰς τὴν αὐτοδιοίκησιν καὶ ἐμπνέει εἰς αὐτὸν τὸν ἔρωτα τῆς πατρίδος καὶ τὸ σέβας τῶν προγονικῶν ἐθίμων (*). Ὅπως τὸ εἰσαχθέν τοῦτο πολίτευμα ἐν Ῥωσίᾳ τελεσφορέσῃ καλῶς, δεόν νὰ ἠθικοποιηθῇ ὁ λαὸς διὰ τῆς θρησκείας καὶ τῆς στιχειώδους ἐκπαιδεύσεως, ἣν κατέχουσιν οἱ ὀρεινοὶ κάτοικοι τοῦ Οὐρὶ καὶ τῆς Οὐτερβάλδης. Εἶναι ἀληθές ὅτι οὗτοι ἀπολαμβάνουσι τῶν ἐλευθέρων τούτων θεσμῶν ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων· ἀλλὰ πρὶν ὁ Βόρις Γοδονώφ εἰσάξῃ τὴν δουλείαν εἰς Ῥωσίαν, ἡ κοινότης ἦτο διωργανισμένη, ὡς ἡ τῶν ἐλβετικῶν δήμων. Τὸ αὐτὸ πολίτευμα ἰσχύει καὶ παρὰ τοῖς μεσημβρινοῖς Σλάβοις εἰς Σερβίαν. Δὲν πρόκειται λοιπὸν εἰμὴ νὰ ἐπανεέλθωσιν εἰς τὰς ἐθνικὰς αὐτῶν παραδόσεις· ἐπειδὴ ὅμως ἡ νεωτέρα ὑπαρξίς εἶναι μᾶλλον πολὺπλοκος, διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη περισσοτέρων φώτων, αὐταπαρνήσεως καὶ τιμιότητος, ἔστω ἐὰν πρόκηται νὰ κυβερνήσῃ τις καὶ ἀπλὴν ἀγροτικὴν κοινότητα.

Ἡ Ῥωσσία μεγάλως προσπαθεῖ νὰ διαδώσῃ τὴν παιδείαν μεταξὺ τῶν ξένων λαῶν τῶν κατοικούντων τὰς ἐκτεταμένας πεδιάδας πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Δόν. Σχολεῖα καθιδρύθησαν διὰ τοὺς Τατάρους, τοὺς Βασιλίους καὶ τοὺς Κιρκασίους. Τὰ διδασκαλεῖα τῆς Καζάνης καὶ τῆς Ἰρκούτσκης ἔχουσι τὴν ἀποστολὴν νὰ προετοιμάζωσι διδασκαλοὺς διὰ τὰς νομαδικὰς ταύτας φυλάς. Ἡ πολιτικὴ αὕτη οὐ μόνον ἔχει ἐκπολιτιστικὸν σκοπὸν, ἀλλὰ προτίθεται διὰ τῆς διαδόσεως τῆς ρωσικῆς γλώσσης νὰ ἐξομειώσῃ τὰς ξένας ταύτας φυλάς μὲ τὸ ὑπόλοιπον τῆς σλαβικῆς φυλῆς.

Ἡ Ῥωσσία οὐδενὸς μέσου φείδεται ὅπως καταστήσῃ στενοτέρας τὰς σχέσεις αὐτῆς μετὰ τῶν λαῶν τῆς Ἀσίας καὶ ἐπεκτείνῃ τὴν ἐπιρροήν της εἰς τὴν ἀπέραντον

(*) Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας, καίπερ μονάρχης ἐννόησε τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ἡ δὲ ἐλληνικὴ κυβέρνησις διὰ τοῦ συστήματος τῆς συγκεντρώσεως, τῆς καταπιέσεως, τῆς στρατοκρατείας καὶ τοῦ ἐγωισμοῦ ἐπέφερε τὸν μαρασμὸν καὶ τὴν ἀποσύνθεσιν εἰς τὸ ἔθνος. Σ. Μ.

ταύτην χώραν. Ἀρτίως μετερρύθμισε τὸν σύλλογον τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν, ὅστις ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦ πρώην διευθύνοντος αὐτὸν Λαζαρέφ. Τὸ 1871 ἡ κυβέρνησις ἐπροσδιόρισεν ὑπὲρ τῆς συντηρήσεως αὐτοῦ 20 000 ρούβλια. Ἐν αὐτῷ διδάσκονται ἡ ἀρμενικὴ φιλολογία, ἡ ἀραβικὴ, ἡ περσικὴ, ἡ γεωργιανή, ἡ τουρκικὴ ἢ τουρκο-ταρταρικὴ γλῶσσα, ἡ ἱστορία τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἡ ἀνατολικὴ καλλιγραφία. Οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ φοιτηταὶ ἀπολαμβάνουσι τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων μὲ τοὺς καθηγητὰς καὶ φοιτητὰς τῶν πανεπιστημείων. Ἡ τελευταία ἐκστρατεία τῆς Χίβας ἀπέδειξε πόσον εἶναι ἀναγκαῖον νὰ γνωρίζῃ τις τὴν γλῶσσαν τοῦ ἐχθροῦ, τὸν ὁποῖον μέλλει νὰ πολεμήσῃ. Δύο ἀξιωματικοὶ γνωρίζοντες τὴν ἐν χρήσει διάλεκτον εἰσεχώρησαν εἰς Χίβαν καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὸ ρωσσικὸν στρατόπεδον φέροντες τὸ σχέδιον τῶν φρουρίων καὶ τῆς πόλεως.

Ἡ μεσαία ἐκπαίδευσις εἶναι διωργανισμένη σχεδὸν, καθὼς ἐν Γερμανίᾳ, πρὸ πάντων ἐκ τῆς ἐποχῆς τοῦ διατάγματος τοῦ 1871, τοῦ κανονίσαντος τὰς σπουδὰς εἰς τὰ γυμνάσια, καὶ τοῦ διατάγματος τοῦ 1872 ἀφορῶντος τὰ τεχνοδιδασκτικὰ σχολεῖα *Realschulen*. Εἰς τὰ γυμνάσια διδάσκεται ἐκτὸς τῶν νεωτέρων γλωσσῶν, γερμανικῆς καὶ γαλλικῆς, καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν κλάδων ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ καὶ ἡ λατινικὴ. Τὰ τεχνοδιδασκτικὰ σχολεῖα εἶναι ἐξαίρετα παιδαγωγεῖα λίαν κατάλληλα εἰς τὰς παρούσας ἀνάγκας τῆς Ρωσσίας. Εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια ταῦτα ἐκτὸς τῶν προκαταρκτικῶν γνώσεων διδάσκεται ἡ γραμμικὴ ἰχνογραφία, ἡ θεωρητικὴ ἢ πρακτικὴ χημεία, τὰ μαθηματικά, ἡ βοτανικὴ, ἡ πολιτικὴ οἰκονομία, αἱ νεώτεραι γλῶσσαι καὶ πᾶν ὅ τι ἀφορᾷ τὴν προαγωγὴν τῶν πρακτικῶν καὶ βιομηχανικῶν γνώσεων (*). Διὰ

(*) Τοιαύτη ἐκπαίδευσις ἀρμόζει εἰς τὰς ἐργατικὰς τάξεις τοῦ λαοῦ. Δυστυχῶς τὸ ἡμέτερον ἐκπαιδευτικὸν σύστημα, ὅπως ἔχει, οὔτε καρδίας μορφώνει οὔτε πρακτικοὺς ἀνδρας ἀναδεικνύει. Καιρὸς νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι ἄλλο ἐκπαίδευσις, ἄλλο διδασκαλία καὶ ἄλλο ἀνατροφή.

τοῦ μέσου τούτου, ὅσοι τῶν νέων εἶναι προσδιωρισμένοι εἰς τὰς τέχνας ἢ τὸ ἐμπόριον τυγχάνουσι τελείας ἐκπαιδεύσεως χωρὶς νὰ δαπανῶσι τὸν καιρὸν τῶν εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν, αἵτινες πολλάκις, ἐξακοντίζουσιν αὐτοὺς εἰς στάδιον ἀδιέξοδον, καταστρέφουσι τὸ μέλλον αὐτῶν. Ἐν Ὁλλανδίᾳ διωργάνισαν τελευταίως εἰς ὅλας τὰς σημαντικωτέρας πόλεις ὑπὸ τὸ ὄνομα *Hoogburgerscholen* τεχνοδιδασκτικὰ σχολεῖα ἅτινα δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς πρότυπα.

Τὴν 1. Ἰανουαρίου 1872 ὑπῆρχον 158 γυμνάσια, ἐνθα ἐφοίτων 42751 μαθηταί, τουτέστι 3720 περισσότεροι τῶν τοῦ 1871. Ὁ ἀριθμὸς τῶν παρουσιασθέντων εἰς τὰς εἰσαγωγικὰς ἐξετάσεις τοῦ Αὐγούστου ἀνέρχεται εἰς 10068, μεταξὺ τῶν ὁποίων 3239 δὲν ἀπῆντησαν εἰς τὰς τῆς παραδοχῆς δοκιμασίας, αἵτινες εἶναι λίαν αὐστηραὶ, καὶ ἐν τούτοις 44 γυμνάσια ἐπὶ 158 ἠναγκάσθησαν ν' ἀποποιηθῶσι 1048 μαθητὰς ἐνεκεν ἐλλείψεως χώρου. Ἰδοὺ ἀποδείξεις τῆς προθυμίας, μεθ' ἧς οἱ λαοὶ θέλουσι νὰ ὠφεληθῶσιν ἐξ ὅλων τῶν μέσων τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἧτις εἶναι ἐφικτὴ εἰς αὐτούς. Ἀλλοθι ἡ κυβέρνησις ἀγωνίζεται ὅπως ὑποχρέωσιν τοὺς πολίτας, ἵνα ἐνασχολῶνται εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν, εἰς Ρωσσίαν ἀπεναντίας οἱ ἰδιῶται, αἱ πόλεις, αἱ ἐπαρχίαι προλαμβάνουσι τὴν κυβέρνησιν. Δὲν ἔχει λοιπὸν ἀπαραίτητον χρέος ἡ διοίκησις νὰ συνδράμῃ τὴν ὥθησιν ταύτην; Ἡ διατήρησις τῶν γυμνασίων διὰ τὸ ἔτος 1871 ἐστοίχισε 4,467,644 ρούβλια ἐκ τῶν ὁποίων 3,215,889 ἐχορήγησε τὸ κράτος, τὸ δὲ ὑπόλοιπον προέρχεται ἐκ τῶν δήμων, τῶν ἐπαρχιῶν, τῶν ἰδιωτῶν καὶ τοῦ τόκου τῶν σχολικῶν κεφαλαίων. Πρᾶγμα ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι ἡ Ρωσσία ὀνομάζει καθ' ἕκαστον ἔτος καθηγητὰς εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς μεσαίας ἐκπαιδεύσεως πλῆθος Σλάβων αὐστριακῶν. Ἐὰν ἡ στρατολογία αὕτη ἐξακολουθήσῃ, δύνανται νὰ ἔχῃ συνεπείας διὰ τὸ μέλλον.

Ἐκ τῆς ἐπισήμου ἐκθέσεως μανθάνομεν

ἐπίσης, ὁποίας προσπάθειας καταβάλλει ἡ κυβέρνησις ὅπως ἐκρωσσίση τὴν Πολωνίαν καὶ τὰς βαλτικὰς ἐπαρχίας. Κατὰ τὸ 1874 δὲν ὑπῆρχεν εἰς Πολωνίαν εἰμὴ ἓν μόνον γυμνάσιον, ἐνθα ἡ διδασκαλία ἐγένετο εἰς ἐθνικὴν γλῶσσαν. Περὶ τὰ μέγα τοῦ αὐτοῦ ἔτους τὸ γυμνάσιον τοῦτο καθυπεβλήθη εἰς τὸν γενικὸν νόμον τοῦ Κράτους. Ὡς ἐκ τοῦτου ἡ πολωνικὴ γλῶσσα ἐξωρίσθη ἐκ τῆς μεσσίας ἐκπαιδεύσεως, καὶ ὅπως γείνη τις δεκτὴς ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ καλῶς τὴν ρωσικὴν. Εἰς τὰς βαλτικὰς ἐπαρχίας, ἤγουν εἰς τὴν σχολικὴν περιφέρειαν τοῦ Δορπα, ἡ κυβέρνησις προβαίνει μετὰ τινος προφυλάξεως. Αἱ οἰκογένειαι προτιμῶσι τὴν γερμανικὴν, ἥτις εἶναι ἡ μητρικὴ αὐτῶν γλῶσσα καὶ ἥτις θέτει αὐτὰς εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῆς Δύσεως. Ἐξ ἄλλου οἱ διδάσκαλοι τῆς ρωσικῆς εἶναι ἡ Γερμανοὶ γνωρίζοντες τὴν διάλεκτον, τὴν ὁποῖαν μέλλουν νὰ διδάξουν, ἡ Ρῶσσοι οἵτινες δὲν ἔκαμαν φιλολογικὰς σπουδὰς. Ὅπως διορθώσῃ τὴν ἀνωμαλίαν ταύτην, ἡ κυβέρνησις ἐσχημάτισε ἐξ ὑποτροφίας εἰς τὸν ἱστορικο-φιλολογικὸν σύλλογον ὅπως προετοιμάσῃ διδασκάλους τῆς ρωσικῆς γλώσσης διὰ τὰ γυμνάσια τῆς ἐπαρχίας τοῦ Δορπα. Κατὰ δεύτερον λόγον ἐσύστησεν εἰς Ρῆγα καὶ Ρεβόλ δύο γυμνάσια ἐπ' ὀνόματι τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, ἐνθα ὅλα τὰ μαθήματα διδάσκονται εἰς ρωσικὴν γλῶσσαν. Εἶναι λοιπὸν φυσικὸν ὅτι ἡ κυβέρνησις ἀγωνίζεται ὅπως διαδώσῃ τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν εἰς τὰς ἐπαρχίας ξένης καταγωγῆς. Ἡ Γαλλία ἐπραξε τὸ αὐτὸ εἰς τὴν Ἀλσατίαν, ἡ δὲ Ἡρώσσία εἰς τὸ δουκάτον τοῦ Πόζεν· πλὴν ἡ ρωσικὴ κυβέρνησις πρέπει ν' ἀποφεύγῃ πᾶν ὅ τι δύναται νὰ προσκρούσῃ τὴν φυσικὴν κλίσιν, ἣν οἱ λαοὶ αἰσθάνονται διὰ τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν ὥς καὶ διὰ τοὺς θεσμοὺς αὐτῶν. Τὰ καταβλιπτικὰ μέτρα προκαλοῦν τὴν ἀντίστασιν καὶ καθιστῶσι δύσκολον τὴν ἀφομοίωσιν, ἣν ἡ κυβέρνησις ἐπιδιώκει.

Ὡς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ γυναικείου φύλου ἡ Ρωσσία ὑπερτερεῖ πολλὰς δυτικὰς

χώρας. Ὑπάρχει ἐν Μόσχᾳ σχολεῖον, τὸ ἐκπαιδευτήριον Φίσερ, ἐνθα οἱ διδάσκαλοι ἀκολουθοῦσι τὸ πρόγραμμα τῶν γυμνασίων τῶν ἀρρένων. Εἰς Ρωσσίαν, καθὼς εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, αἱ γυναῖκες διδάσκονται τὰς ὑψηλὰς ἱστορικὰς φυσικὰς ἢ φιλολογικὰς ἐπιστήμας χωρὶς νὰ ὑποπέσωσιν εἰς τὴν δυσμένειαν τῆς ἀνωτάτης ἀρχῆς. Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1874 ὑπῆρχον 186 ἐκπαιδευτήρια διὰ τὰ κοράσια, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἡ κυβέρνησις δαπανᾷ κατ' ἔτος 24]2 ἑκατομμύρια φράγκα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητριῶν ἀνέρχεται εἰς 23404. Τὸ σύνολον τῶν ἐκπαιδευτηρίων παντὸς εἴδους συνίσταται κατὰ Ἰαννουάριον 1872 εἰς 1081 καταστήματα συμπεριλαμβάνοντα 38430 μαθητὰς, ἐξ ὧν 16644 ἄρρενα καὶ 21789 κοράσια, ἐπομένως περισσότεραι νεάνιδες παρὰ νέοι. Σχεδὸν τὰ περισσότερα σχολεῖα εὐρίσκονται εἰς Πετρούπολιν καὶ εἰς Μόσχαν· 835 ἀναλογοῦσι μὲ τὰ προκαταρκτικὰ σχολεῖα.

Ἡ Ρωσσία κατέχει 8 πανεπιστήμια διωργανισμένα κατὰ τὸ σχέδιον τῶν τῆς Γερμανίας· εὐρίσκονται δὲ εἰς Πετρούπολιν, Μόσχαν, Καρκὼφ, Καζάνην, Κιέφ, Ὀδητσοῦν, Δορπα καὶ Βαρσοβίαν. Συμπεριλαμβάνουσι 542 καθηγητὰς καὶ 6779 φοιτητὰς· τὸ ἥμισυ σπουδάζει τὴν νομικὴν, οἱ δὲ 4922 τὴν ἱατρικὴν. Ἰκανὸς εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποτρόφων· 5000 σχεδὸν μαθηταὶ λαμβάνουσιν ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεως σύνταξιν πρὸς ἐκπεραίωσιν τῶν σπουδῶν τῶν. Ἡ Ρωσσία ἦτο ἐλλειπὴς καλῶν καθηγητῶν διὰ τὴν ἀνωτέραν διδασκαλίαν καὶ πολλάκις πολλὰ ἐδραὶ ἔμεινον κεναί. Ὅπως προλάβῃ τὸ ἄτοπον ταῦτο, ἡ κυβέρνησις ἀπεφάσισε νὰ σχηματίσῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῆς φυτώριον νέων καθηγητῶν. Ἐπροσδιόρισεν ἔθεν τὸ πῦσόν 250,000 φρ. δι' ἐκείνους, οἵτινες προετοιμάζονται εἰς τὸ στάδιον τῆς ὑψηλῆς διδασκαλίας τόσον ἐντὸς, ὅσον καὶ ἐκτὸς τοῦ κράτους. Ἡ Ρωσσία κατὰ μίμησιν τῆς Γερμανίας διωργάνωσεν ἐντὸς τοῦ Πανεπιστημείου εἰδικοὺς ἐπιστημονικοὺς συλλόγους, ἐφωδισμένους

μετὰ τῆς συσκευῆς τῶν ἀναγκαίων ὀργάνων. Οὕτω ἐν ἀστεροσκοπεῖον καθιδρύθη εἰς Ὁδησσὸν καὶ ἕτερον εἰς Κιέφ. Τὸ 1871 ἐπερατώθη τὸ εἰς τὴν χημείαν προσδιορισμένον εἰδικὸν κατὰστημα, ἐνθα οἱ φοιτηταὶ δύνανται νὰ ἐξασκηθῶσιν εἰς πειραματικὰς μελέτας, ἡ ἀνάγκη τῶν ὁποίων καθίσταται ὁσημέραι λίαν ἐπαισθητή.

Αἱ κυβερνήσεις τῆς Ρωσσίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς ἔδωκαν εἰς πολλὰς περιστάσεις δείγματα εἰλικρινοῦς συμφωνίας καὶ συνεννοήσεως. Οἱ ἰδιῶται Ρῶσσοι ὡς πρὸς τὴν μεγαλοδωρίαν ὑπὲρ τῶν σχολείων τῶν εἶναι ἐφάμιλλοι μὲ τοὺς Ἀμερικανούς. Ἰδοὺ παραδείγματα τινὰ τῆς γενναιοδωρίας αὐτῶν. Ὁ Κ. Ναρισκίνης καθιδρύει εἰς Τανπῶφ τὴν Αἰκατερίνειον Σχολὴν προικοδοτήσας αὐτὴν ἐκτὸς τοῦ γηπέδου μὲ ἐν κεφάλαιον 1,600,000 φρ. Διὰ τῆς δωρήσεως τοῦ ἐμπόρου Ματεῖεφ κυζήθη σημαντικὰ τὸ ἱστολογικὸν μουσεῖον τοῦ Πανεπιστημείου τῆς Μόσχας. Χάρις εἰς τὰς μεγαλοδωρίας τῆς κομῆσεως Μουσκίν-Πουσκίνη τὸ λύκειον τῆς Νεγίνης ἔλαβε σημαντικὴν ἀνάπτυξιν. Διὰ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ Κ^{ου} Βοεκίνου τὸ πανεπιστήμιον τῆς Μόσχας ἀπέκτησε πολλὰ καλλιτεχνικὰ ἔργα, καὶ συνέστησε ἐν διαγώνισμα τῆς φυσικῆς ἱστορίας. Εἰς Ὀλτινγὲν οἱ εὐγενεῖς καθιδρύουσιν ἐν γυμνάσιον. Τὸ διδασκαλεῖον τοῦ Τουερ συντηρεῖται δι' ἐξόδων τοῦ Κ. Μαξιμῶφ, πλουσίου ἰδιοκτῆτου τῆς πόλεως ταύτης. Τὰ παραδείγματα ταῦτα γενναιοδωρίας ἐλήφθησαν μόνον ἐκ τῶν ἐκθέσεων τοῦ 1871 καὶ 1872 καὶ ἀναλόγως δὲν ὑπάρχει τόπος, ὅστις δύναται ν' ἀναφέρῃ μετὰ περισσοτέρου σεβασμοῦ τὰ ὀνόματα τοσούτων γενναίων καὶ φιλοπατρίδων δωρητῶν.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ μεθ' ὅλας τὰς προόδους, αἱ ἐξετέλεσεν εἰς τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη, ἡ Ρωσσία χρεωστεῖ νὰ κάμῃ εἰσέτι μεγάλας θυσίας, ὅπως φθάσῃ εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ, εἰς ὃν ἔφθασαν τὰ μᾶλλον πεπολιτισμένα ἔθνη τῆς Εὐρώπης. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ ταρταρικὴ κατοχὴ, ἥτις διήρκησε μέχρι τοῦ τέλους τοῦ μεσαίου αἰῶνος, ἐμπόδισεν αὐτὴν

νὰ προχωρήσῃ πλὴν σήμερον, ὡς ἀπεδείχθη, πᾶσαι αἱ τεταγμέναι ἀρχαὶ καὶ ὅλαι αἱ πολιτικαὶ τάξεις εἶναι ἀποφασισμέναι ν' ἀνακτήσωσι τὸν ἀπολεσθέντα χρόνον. Ἡ τελεία ἀνάπτυξις τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως εἰς τὸ ἀπέραντον κράτος τῆς Ἀνατολῆς ἐνδιαφέρει τὰ μάλιστα ὁλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα. Διὰ τῆς Ρωσσίας λοιπὸν ὁ πολιτισμὸς δύναται νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὰς ἐκτεταμένας χώρας τῆς βορείου καὶ κεντρικῆς Ἀσίας. Εἶδομεν μετὰ πίσης ἐπιτυχίας ἀφωσιωμένοι ὑπάλληλοι διοργανίζουσι σχολεῖα μέχρι τῶν ταρταρικῶν στιφῶν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Βόλγα. Διὰ τοῦ αὐτοῦ μέσου τὰ εἰρηνοποιηθέντα χανάτα θέλουσιν εἰσαχθῆ βαθμικῶν εἰς τὸν κύκλον τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ, καὶ ἐλεύσεται ἡμέρα, καθ' ἣν αἱ ἔργμοι τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς ἀνεξαρτήτου Ταταρίας θέλουσι καθυποβληθῇ καὶ αὐταὶ εἰς τὴν ἐκπολιτιστικὴν ἐπιρροὴν τῆς Δύσεως.

(Ἐκ τῆς Ἐπιθεωρήσεως τῶν Δύο Κόσμων).

Α. Κ.

Η ΨΥΧΗ ΤΩΝ ΦΥΤΩΝ.

Ἐκ δύο ἀπείρων καὶ ποικίλων σελίδων δύναται τις εἰπεῖν ὅτι σύγκειται ἡ αἰετὶς ἡ νεωγμένη τοῦ Σύμπαντος βίβλος, τῶν δὲ δύο σελίδων τούτων ἡ μὲν, τανύπεπλος, ἐπικρέμαται τῆς κεφαλῆς ἡμῶν, ἡ δὲ, ἀπέραντος, ἀπλοῦται τριγύρω μας. Ἀμφοτέρων ὁ πλοῦτος, ὁρατὸς τῆς μὲν πρώτης τὴν νύκτα, τῆς δὲ δευτέρας τὴν ἡμέραν, ἀνεξάντλητον παρέχει ὕλην, εἰς μὲν τὸν σπουδαῖον ἄνθρωπον βαθείας μελέτης καὶ νέων αἰετοτε ἀνακαλύψεων, εἰς δὲ τὸν ἀμαθῆ ἔτι καὶ ἐντὸς τοῦ κοινοῦ κύκλου περιχλειόμενον διαρκοῦς τέρψεως καὶ θαυμασμοῦ. Διὰ τὸν ἐπιστήμονα ἰδίως, διὰ τὸν σοφὸν ἄνθρωπον, διὰ πάντα τέλος πάντων τὸν ἀναγνwrίζοντα καὶ ἐννοοῦντα τὴν σχέσιν τοῦ ἀτόμου πρὸς πᾶν τὸ περὶ αὐτὸν καὶ πέραν